

À B O N N E M E N T

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

A D R E S S E

«Idjtihad» Constantinople

Téléph : St. 865

xxviième ANNÉE

1 Novembre 1931

İ C T İ H A D

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 332

A B O N N E M A N

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Âlâ kâğıdlısı

5 liradır

A D R E S

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi yedinci sene

1 Teşrini sani 1931

V

'Ali Güneş[Sulh ve 'Akli Selim Güneşi] bütün derdleri şifayab edeceği ve insanlar hep dost ve kardeş olacakları vakit, büyük yürekli ve vekur ruhlu bizler [Magyar ve Türk] iki ikiz kardaş olacağız.

Lyre Turque, p 20. 21. 22. 23

Bir aziz arkadaşım : Dr. Ali B. Hüseyin zade ise :

Sizlersiniz ey kavmi Magyar bizlere ihvan
Ecdadımızın müştereken menşei TURAN,
Birdir yolumuz irmek için nur ile HAKKA
Mümkün mi ayırsın bizi İNCİL ile Kur'an.

diyerek benim nağmemle tempo tutuyordu ,
iki ikiz kardaş millet için , iki yürek 'ayni
ahenk ile çarpıyordu demektir.

Büyük Türk yüreginin büyük izzet ve
'alakası daha geniş ufuklar dahi görecektir .

Cemahiri Muttehide'i Amerika, Cemahir Muttehide'i Avrupa bizi tatmin edemez bizi, **Cemahir Muttehide'i Arz** ı bekleriz. Milletler ve milliyetler için bu za'f değil kuvvet ve afiyettir. Benim ifade etmek istediğim fakat ifade etmeye kadir olamadığım, hem yüksek derecede milli hem de yüksek derecede insani olan bu kavrayışı bir Fransız şairi ; şu beytinde ve enfes bir surette ifade etmiştir!

Je tiens de ma patrie un coeur qui la déborde,
Et plus je suis français, plus je-me sens kumain .

Kardaşlıklara kıymet veren ve kardaşlıkları artıran Cümhuriyyet zimamdarlarımız berhor - dar olsunlar .

8 - 10 - 1931 - Dr. Abdullah Djevdet

Okuyucularımızın mutala'aları

GİDİYORMU, GÖTÜRİYORMU?

331 Numrulu İctihadın çok âlimane ve çok vakıfane yazılmış olan baş makalesini zevk ile okudum . Tahlil güzel , tasvir güzel , fakat hükm, bir az sakat ! Açık söyleyeyim : Bu çok değerli makale, bana bir az dua ve bir az şiir gibi geldi . Halbuki siyasetde ne duanın , ne şiirin yeri vardır .

Şevahide müstenid mutavvel bir tahlilden sonra « İngilterenin inhidama doğru gittiği » neticmesine varan fazıl muharrir , cazibeli tahlillerinin başına tarihi bir kıyas geçirmiştir ve bu günkü İngiltereyi, munkarız Roma imparatorluğuyla mukayese etmiştir. Bana kalırsa bu kıyas ; ya tamamen batıldır , yahut kâzibtir . Çünkü Roma imparatorluğunu batıran dahili ve harici 'âmillerin hemen hemen hiç biri , bu günün İngilteresinde mevcut ve meşhud değildir. İngilterede , Romayı içinden kemiren ahlâki fesadın her nev'i şöyle dursun, henüz riya ve yalan ta'ammüm etmedi . Romayı başka bir cebbeden rahnedar eden din ihtilafları Bri -

tanyada meçhuldur . Vatan na perverlik , hattâ rü'ya şeklinde İngilizleri ta'zip etmemektedir . Bu büyük ayrılıklardan sarfı nazar edelim , diğer bir noktaya geçelim : Ma'lûmdurki Roma, âni bir buhran ile göçmemiştir . Uzun , çok uzun bir ihtizar devri geçirmiştir ve iki kerre ölüm baygınlığına uğradıktan sonra ağır bir ihtilaç ile gözlerini kapamıştır . O baygınlıklardan biri Teodos'un Romayı ikiye ayırmasıdır (398 m.) , diğeri Alaric'in Romayı işgal etmesidir (410 m.) Son ihtilaç ve ölüm , Romanın vandallar re'isi Genserik tarafından tahrip olunmasıdır (455 m.) .

Görüliyoruzki Roma, harici sadmelerin te'siriyle tarih sahnesinden ayrılmış veya tarih medfenine çekilmiştir. Ne ahlaksızlık, ne dahili fitretler, ne parasızlık bu 'akıbeti vücade getirmemiştir. Cermenlerin, Gotların, Hunlerin, Vandalların yıllarca ve yıllarca temadi eden kahr savletleri olmasaydı ve şark akvamı, zi ruh bir deniz gibi coşup da garbe doğru akma-

saydı Roma denilen büyük ağaç — içinden kurtlanmasına rağmen — yıkılmaycağı. Afrikadaki, Asyadaki, Avrupadaki mahkûm milletler, Romalıların o küt'a küt'a ve kitle kitle kümeleri, mü'essir bir hamle yapmıyorlardı ve yapamıyorlardı.

İngiltere, şimdilik böyle bir harici sadmeden endişelenemez. Zaten onu Roma ile mukayese-den daima uzak bulunduran bir hususiyeti de coğrafi vaz'iyetinin te'min ettiği masuniyettir. Denizle çerçivelenmiş ve deniz kuvvetlerinin en mu'azzamına malik bulunmuş olması i'tibariyle haricden ta'arruz görmesi — hiç olmazsa bu gün için — imkânsızdır .

Fakat İngiltere, mutlak bir sükûn içinde - midir ? Şüphe yok ki hayır. Bayrağının üstün-den güneş eksilmeyen bu büyük Devlet, hummalı bir hareket ve çok derin bir buhran içindedir. Kaba bir ta'bir ile ifade edelim : Büyük

Britanya , karnı burnuna değen bir gebe vaz'iyetindedir, yakın bir günde doğuracaktır !

Biz, mali hadiseler kadar siyasi vakı'ala -

rıda bu hamlin validi olarak telekki ediyoruz ve İngilterenin nereye gittiğini değil Avrupayı nereye götürmek istediğini düşünmekte isabet buluyoruz. Eğer görüşümüzde hata yoksa İngiltere 'aynen ve tamamen 1813 senesindeki İngilteredir ve yine o senedeki İngiltere rolünü oynamak üzere bulunuyor !

Bu mulahazayı tenvir için 1813 senesinde Avrupanın nasıl bir kaynaş ve yanış içinde bulunduğunu hatırlatmak kâfidir . O tarihte Avrupa, karma karıştı. Heğemonya, Fransaya geçmişti. İspanya, İtalya, Belçika, Felemenk, Danimarka , hattâ Prusya Fransanın ya fi'len işgali, ya 'ahden tahakkümü altında bulunuyordu. Avusturya mağlûp ve siyasette Fransaya merbut idi. Rusya, Lehistan ve Türkiye işlerinde ağır bir darbe yememek endişesiyle

Fransaya mümaşat gösteriyordu ve Fransa , Rusyayı da işgale hazırlanıyordu ! Yalnız İngiltere hürriyetine sahipti, Fransız Heğemonyasına da mu'arız idi. Lâkin bu mu'araza, onun ticaretini alt üst etmişti. Ka'imeleri yüzde on sekiz noksanına tedavül ediyordu. Amerikadan getirilen eşya , müşterisizlik ve Mahreesizlik yüzünden depolarda yığılup kalmıştı . Bir çok fabrikalar kapanmıştı, 'amele güruhu işsizlikten sokaklara dökülmüştü , ticarethanelerin iflâsı tevali edüp gidiyordu. Elhasıl berri Avrupayı kudretli ağışunda kımıldamaz bir hale getiren fa'al Fransanın yanı başında ticareti tamamen sönmeye mahkûm bir İngiltere yaşıyordu . [1]

İstiklâlinin henüz ilk yıllarını yaşayan Amerika cümhuriyeti de bu vaz'iyetten muztarıptı. Fransa ve İngiltere rekabeti, bu genç cümhuriyetin de ticaretini , sanayi'ini zir ü

zebr ediyordu . Fakat Amerika , iki rekip Devlet - den birini tercih etmekte tereddüt gösteriyordu. Çünki İngiltere denizlerde fermanferma idi. Fransa bütün

TEFEKKÜR DAĞI

Başındaki ak saçlar güneşlerle öpüşmüş
Tefekkürler dağının erimeyen karıdır ;
Ölen güzelliklerin mezarlarını arar ,
Önümde genişlenen ziya dalgalarıdır .

24 - 4 - 1931 A. D.

Avrupayı iradesi altında tutuyordu . Amerika , bir hayli müddet bu iki Devletle anlaşmaya çalıştı, nihayet bir beyanname neşretti , ticaretin serbestisine ri'ayet edecek tarafa el uzadacağını bildirdi. Bu, İngiltereden uzaklaşup Fransaya yaklaşmak ma'nasını ta - zammun eden bir hareket idi .

1931 deki Avrupa , 1813 deki Avrupadan başka bir şey değildir. Şekilde ba'zı tehalüfler olsa bile buhranın ve o buhranı doğuran âmil - lerin mahiyeti birdir. Amerikada hemen hemen öyledir, Şu kadar ki 1813 Amerikası bir az mütereddid , bir az muhteriz ve bu sebeble Avru -

[1] Bu vaz'iyeti bizim tarihlerde en iyi icmal eden (Cevdet Tarihi) dir ve biz bu satırları oradan iktibas ettik. (54 - S - 10 - C)

paya karşı niyazkâr idi . Bu günki Amerika , atulgan ve somurtkandır . Çünkü kavidir , zenginidir , Avrupanın alacaklısıdır .

118 sene evvle bu gün arasında bu kadar bariz bir müşabehet ve hattâ 'ayniyyet bulun-

duktan sonra neticeyi tahmin etmek güç olmasa gerek . 1813 buhranı , döñüp dolaşup «Vaterloo» da hitam buldu . 1931 buhranında böyle bir 'akibete doğru yürümediğini kim iddi'a edebilir .

M. T.

« PHYSIOLOGIE » İNSTITUT UNUN AÇILMASI RESMİ

Teşrini evvel ayının 19 unda , Haydar Pa - şada Tıp Fakülte sinde « Physiologie » müderrisi Dr. Kemal Cenap Bey kardaşımızın 'ilm 'aşkile çalışarak vücade getirdiği « Phy -

siologie » İnstitutünün açılması resmi Ma'arif Vekilimiz muhterem Es'ad Beyefendi'nin huzur - ile yapıldı . Müderris Bey tıbbin bu şu'besinin memleketimiz de bir kü - çük tekâmül tarihçesini yaptı . Bu tarihçeyi ya - şamış olanların oldu - ğumuzdan , dinleyen - lerin en ziyade 'alaka ve heyecanla dinleyen - leriden idik . Kemal Cenap B. Ma'arif Vekili B.E. ye hitaben dedi ki :

« Biz bu tekem - mülâtı , **Dünyanın en büyük kuvveti , 'ilm ve 'irfan kud - retidir** » 'deyen ve - cizeye sadık 'aziz Cüm - huriyyetin yüksek him - metinde bulduğumuz

cihetle bu taze 'ilm müessesesinin kapısının muhterem elinizle açılmasını reca ediyoruz . »

Gençliğe hitaben de : Bu gün dünya yüzünde vüku'a gelmiş olan ictima'i hadiseler neticesinde maddileşen hayat , sade bizde değil dünyanın her tarafında böyle müspet 'ilimlere sevk etmi - yor : Haklı olsalar bile beşeriyetin müşterek malı olan 'ilm ve Türk 'irfanı fedakârlık bek -

liyor » dedi . Gençleri böyle müesseselerde ça - lışmaya da'vet etti .

Ma'arif Vekili B. E. Müderris Beyin nut - kunun hitamından sonra hitap mevki'ine geçti .

Tebellür etmiş ve de - rinleşmiş bir kana'at mahsulu olan şu sözleri söyledi :

« Büyük rehberimiz Gazi Paşa : « **Doğru - dan doğruya ha - yatdan ve hayatın ihtiyaçlarından çı - kan 'ilmi , san'atı , fenni öğrenmeli - dir** » . buyururlar . İdin - diğimiz 'ilmi kullana - cağız ; idindiğimiz 'ilmi mutlaka kullanacağız »

Vekil B. E. , altına dikkat hattı çektiğimiz şu söz'e nutkuna hitam verdi :

« **Bir millet mede - niyyet da'vasında ise , her şeyden ev - vel hayatın kıy -**

melini takdir etmeli , hayatı sevmelidir...

Her günümüz 'umumun hürriyyet ve sa'a - detini istihdaf eden **Cümhuriyyet** in yük - selmesine masruf olacak . »

Es'ad B. E. nin temeddün ve terakki için hayat sevgisini , hayata bağlılığı esas göster - mesi alel'ade bir görüş değildir . Da'ima , hayat

«Physiologie» İnstitutunun açılma resminde hazır bulunan ve özlü bir nutk irad eden Ma'arif Vekilimiz muhterem

Es'ad Beyefendi